

Kansallisen ohjauksen vahvistaminen

Hyvinvointialueet vastaavat vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Tiiviiseen vuorovaikutteisuuteen pohjautuva (hyvinvointialueiden ja yhteistyöalueiden) kansallinen strateginen ohjaus on edelleen rakentumassa. Aiempaa n. 200 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjää oli käytännössä mahdotonta ohjata kansallisesti vaikuttavasti. Nykyistä 23 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjää on huomattavasti helpompaa ohjata kansallisesti vaikuttavasti. Viittä yhteistyöaluetta on edelleen vielä helpompaa ohjata kansallisesti vaikuttavasti.

Hyvinvointialueiden toiminnan vakiintuminen edellyttää, että niille ei säädetä merkittäviä uusia järjestämisvastuita ja niiden nykyisten järjestämisvastuulla olevien palvelujen normatiivista ohjausta tarkastellaan perusoikeuksien toteutuminen huomioiden.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa (612/2021) on merkittäviä ohjausvälineitä, joiden nykyistä täysimääräisempi käyttö mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavan kansallisen ohjauksen. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain täysimääräinen käyttö on käytännössä edellytys sosiaali- ja terveydenhuollon sisältölainsäädännön yksityiskohtaisen sääntelyn keventämiselle. Yhtäaikainen sote-sisältölainsäädännön keventäminen ilman nykyistä vahvempaa kansallista ohjausta voi johtaa hyvin erilaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon hyvinvointialueiden välillä ja vaarantaa ihmisen yhdenvertaiset ja riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaisten ohjausvälineiden (kuten valtakunnalliset tavoitteet ja hyvinvointialueneuvottelujen toimenpidesuositukset) täysimääräinen käyttö ja nykyistä vahvempi seuranta edistää sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittamista, kustannusten kasvun hillintää ja henkilöstön riittävyttä. Hyvinvointia ja terveyttä kuvaava tietopohja on keskeinen edellytys hyvinvointialueiden vertailtavuudelle. Vaikuttava kansallinen ohjaus vauhdittaa integraation, digitaalisten sote-palvelujen käyttöönoton ja yhdenvertaisen palveluohjauksen alueellista kehittämistyötä. Väestön yhdenvertaisuuden edistämiseksi laaja-alaista erityisosaamista tai merkittäviä investointeja edellyttävien palvelujen ja tehtävien järjestämisessä veloitetaan enemmän yhteisaluetasoiseen ja kansalliseen yhteistyöhön (sopimalla ja säätämällä). Kansallisesti vähennetään vähähyötyisiä hoitoja ja tutkimuksia perustuen kansalliseen sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien ja lääkkeiden arviointityöhön. Hyvinvointialue-tasojen investointien hyväksymismenettelyä kevennetään. Kansallista ohjausta vahvistetaan yhdessä hyvinvointialueiden kanssa, itsehallintoa kunnioittaen.

Kansallisen ohjauksen vaikuttavuutta vahvistetaan esimerkiksi:

- asettamalla nykyistä tiukempi Yhteistyöaluesopimusasetus, jossa hyvinvointialueita veloitetaan yksityiskohtaisemmin keskenään sopimaan mm. yhteistyöaluetasoisesta
 - o sosiaali- ja terveydenhuollon porrasteisuudesta ja keskitettävien palveluiden yhdenvertaisesta ja kustannusvaikuttavasta järjestämisestä ja tuottamisesta
 - o palveluiden edellyttämän henkilöstön ja osaamisen saatavuuden ja riittävyyden varmistamisesta
 - o koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rakenteista, strategisesta suunnittelusta ja toteuttamisesta
 - o digitaalisten ratkaisujen, tiedonhallinnan ja tietojohdamisen tehtävistä

- valmiuteen ja varautumiseen liittyvästä kansallisesta kokonaisuudesta ja koordinaation tehtävistä
- selkeyttämällä hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien ohjausta
 - hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat hyväksytään vain yhteistyöaluetasoisesti
 - erityisen kalliit (rakennukset, laitehallinnassa, muut) investoinnit hyväksytään kansallisesta näkökulmasta
 - tietojärjestelmäinvestoinnit (sisältäen asiakas- ja potilastietojärjestelmät) hyväksytään kansallisesta näkökulmasta
 - investointisuunnitelmien hyväksymismenettelyä pääsääntöisesti kevennetään, mutta tiukennetaan, kun investoinnilla on merkitystä yhteistyöaluetasoisesti tai kansallisesti
- antamalla tarvittaessa vuosittaisissa hyvinvointialueneuvotteluissa toimenpidesuosituksia sekä vahvistamalla niiden raportointia ja seuranta
- tarkentamalla valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteita, sekä vahvistamalla niiden raportointia ja seuranta